

УкрІНТЕІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРУКТУРИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»

Анотація

У роботі представлено основні вектори реалізації засад відкритої науки, що сприяють виконанню ряду завдань, спрямованих на підтримку, впровадження та забезпечення функціонування єдиної системи здійснення моніторингу та оцінювання, а також вплив політики, механізмів, ініціатив і стимулів у сфері відкритої науки, використовуючи комбінацію кількісних і якісних підходів.

Ключові слова: відкрита наука, Національний репозитарій академічних текстів (НРАТ). Платформа Відкритих Інновацій (ПВІ), Контактна Мережева Група (КМГ).

Abstract

The paper presents the main vectors for implementing the principles of open science, which will contribute to the implementation of a number of tasks aimed at supporting, implementing and ensuring the functioning of a unified system for monitoring and evaluation, as well as the impact of policies, mechanisms, initiatives and incentives in the field of open science, using a combination of quantitative and qualitative approaches.

Keywords: National Repository of Academic Texts (NRAT). Open Innovation Platform (OIP), Contact Network Group (CNG).

Вступ

Практики відкритих даних, відкритого доступу, відкритої науки традиційно перебувають у фокусі уваги міжнародної наукової спільноти. Державна політика відкритої науки в Україні відповідає загальним принципам більш відкритого підходу до організації наукових процесів і поширення знань, відкритості до наукових та освітніх даних, експериментальних даних, баз даних публікацій, дослідницьких інфраструктур, націлених на розвиток співпраці між вченими в подоланні глобальних викликів. Швидке і ефективне впровадження відкритої науки це початок системної роботи на державному рівні.

Результати дослідження

Успішне подолання викликів сьогодення залежить від спільних зусиль Уряду та всіх зацікавлених сторін, а також відкритості науки, зокрема, підзвітності та наближеності держави до потреб громадян. 8 жовтня 2022 року Кабінет Міністрів України затвердив «Національний план щодо відкритої науки» [1], спрямований на відкритіший підхід до організації наукових процесів і поширення знань. Забезпечення прозорості та доступності інформації щодо наукових досліджень є одним з пріоритетів Плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2023-2025 роках, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2023 р. № 1049-р. [2]. У межах європейських ініціатив відкритої науки на базі УкрІНТЕІ у 2019 році розпочав роботу веб-портал Національного репозитарію академічних текстів [3], що є загальнодоступним сховищем дисертацій, наукових статей та інших наукових матеріалів (академічних текстів).

Впровадження Національного репозитарію, створення якого здійснювалося в рамках виконання плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» на 2018-2020 роки, покликане втілити в Україні фундаментальний та визнаний в академічних колах принцип відкритої науки, що сприятиме розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності. Дотримання принципів відкритості та доступності даних на всіх етапах забезпечить можливість участі науковців та освітян у пріоритизації і моніторингу впровадження наукових проєктів.

Складові відкритої науки засвідчують системні зміни наукового-дослідного процесу: перехід від традиційної публікації результатів досліджень у комерційних наукових виданнях, до вільного безкоштовного обміну науковими ідеями, від збереження у виключній власності створених під час виконання проєктів дослідницьких даних та інструментів до надання іншим вченим права і

можливості використання всіх результатів досліджень, що профінансовані суспільством, зокрема, через систему національних та міжнародних грантів.

Визначені політикою ЄС пріоритети, серед яких акцент зроблено на збільшенні прозорості, відкритості, орієнтації на споживача різних сфер суспільства, зокрема проголошення концепції «відкритих інновацій», в умовах змін глобальної економіки, ще в 2017 році, УкрІНТЕІ здійснив перехід до ідеї застосування стратегії та методів відкритої науки, які дозволили своєчасно і проактивно розвинути свій конкурентний потенціал та випередити опонентів якістю своєї продукції. Цей досвід на розвинутих ринках показує, що маркетингова та організаційна гнучкість в сучасній інноваційній діяльності забезпечує лідерство, конкурентоспроможність, здатність до позитивних радикальних змін, в тому числі і досягнення стабільності в соціально-економічному вимірі. У співпраці з представниками міжнародної наукової спільноти було використано креативну ідею створення відкритої інтегрованої Платформи Відкритих Інновацій (ПВІ) [4]. Цей проєкт демонструє глибину партнерства між країнами.

У новій редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [5] зі змінами 2025 рік №848-VIII від 26.11.2015, редакція від 12.01.2022 зазначено, що формування та реалізація державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності відбувається на принципах відкритості, гласності та прозорості. Синергія співпраці всіх учасників інноваційного процесу із зворотними зв'язками взаємодії, сприяє дифузії інновацій до всіх сфер економіки.

На сьогодні, наші зусилля зосереджені на створенні міжнародної (міждержавної) Контактної Мережевої Групи (КМГ) в середовищі ПВІ, метою якої є формування відкритої об'єднаної екосистеми однодумців для створення інновацій та залучення інновацій зовні. До складу КМГ повинні увійти не лише представники українських державних наукових інституцій і бізнесу, а й українські вчені, які були вимушені залишити країну під час війни, науковці Української наукової діаспори за кордоном, освітяни, проєктні менеджери, інвестори, юристи, експерти зарубіжних наукових кіл, інтегрованих технологічних платформ, представники технологічних ринків та бізнесу. УкрІНТЕІ залишається відкритим для діалогу задля вирішення актуальних проблем імплементації стандартів відкритої науки в Україні.

Висновки

Відкрита наука – це більше, ніж просто зміна, зумовлена технологіями. Спільне використання даних, орієнтуючись на відповідні політики й практики міжнародних інституцій, зокрема наукової екосистеми Європи та ЮНЕСКО, впровадження процедур відкритої науки та концептуальних засад академічної доброчесності, сприяє загальній реалізації принципів відкритої науки в Україні як норми наукової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 892-р «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» – [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2023 р. № 1049-р «Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023-2025 роках» – [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D1%80#Text>
3. Національний репозитарій академічних текстів – [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Українського Інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ) – Режим доступу: <https://nrat.ukrintei.ua/>
4. Платформа відкритих інновацій – [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Українського Інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ) – Режим доступу: <http://technology.ukrintei.ua/>
5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» зі змінами від 01.01.2025 – [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Баланчук Ірина Сергіївна – зав. відділу, ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03680; slavira218@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-5179-7350

Михальченкова Олена Євгенівна - старший науковий співробітник, ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03680; alenasimchuk5566@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7784-9668

Balanчук Iryna Sergiivna – Head of the Department, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information (UkrISTEI), 180, Antonovicha Str., Kyiv, Ukraine, 03680; slavira218@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5179-7350

Mykhalchenkova Olena Yevhenivna – Senior Researcher, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information (UkrISTEI), 180, Antonovicha Str., Kyiv, Ukraine, 03680; alenasimchuk5566@gmail.com,

ORCID: 0000-0001-7784-9668